

Yayın Dünyası

Bezen Çetin- Ediz Evrenosoğlu

Umudun Genleri

Daniel Cohen

KESTİ YAYINCILIK
İSTANBUL

Umudun Genleri

Daniel Cohen
Çeviri: Yeşim Küşy
Kestit Yayıncılık
İstanbul, 1995
316 sayfa

Daniel Cohen'in "Umudun Genleri" adlı kitabı insanın genetik yapısının ortaya çıkartılma serüvenini anlatıyor. İnsan genomu üzerine ortak ve sistematik çalışmaların öyküsünün anlatıldığı kitap, aynı zamanda bilim çevrelerinde, konuya haklı açısının farklılıklarını ve tartışmaları da içeriyor. Cohen, anlaşılması güç bir dilden özellikle kaçınarak benzetmeler, aydınlatıcı öğretilmelerle okurun ilgisini canlı tutmayı başarıyor.

Cohen, genomu, hücrelerin çekirdeğinde içeren bilginin bütününü olarak tanımlıyor. Hücreler bölünür, bu bilginin hücreden hücreye aktarılır. Canlı varlıklar ürer ve bu bilginin kuşaktan kuşağa aktarılır. Genom, her hücrenin çekirdeğindeki bir kaç metrelik DNA'dır. Diyabetten, kansere, alerjiden, romatizmaya dek, neredeyse bütün hastalıkların mutasyona uğrayarak ilişkisi olduğunu söyleyen Cohen, bu hastalıklara yol açan genetik değişikliklerin bilinmesinin, hastalıkların mekanizmalarının daha iyi anlaşılmasına, önlenmelerine ve hastaların tedavi edilmelerine olanak sağlayacağını belirtiyor.

Öngörme, anlama ve sağaltmanın, hekimlerin ve biyologların önümüzdeki yıllarda yoğunlaşacakları alanlar olacağını söylüyor Cohen. Önümüzdeki on yıl içinde genom haritalaması sayesinde daha çok gen tanınacak. Ayrıca genetik hastalıklardan sorumlu yazın yanlışlarının keşfedilmesi, onlardan kurtulma yoluna doğru atılan bir adım olacak diyor Cohen. Kutsal bir genin varlığının bilineceği zamanlarda işverenlerin ve sigorta şirketlerinin bu yeni bilgilerden yararlanmak isteyeceğini belirten Cohen, bu yeni dönemin sadece tıp alanında değil toplumsal alanda da oldukça kapsamlı değişiklikler getireceğini ve çocuk yapmaya cesaret edemeyen ailelerde doğumların artacağını da ekliyor. Kitapta genetik hastalıkların türleri ve ortaya çıkardıkları sorunlar geniş bir biçimde tanımlanıyor. Genel olarak, antibiyotiklerle sağaltılabilen enfeksiyon hastalıkları da dahil olmak üzere, bütün hastalıkların belli bir genetik temeli olduğu belirtildikten sonra "tek etkenli" (monofactoriel) ve "çok etkenli" (multifactoriel) hastalıklar üzerine en çok sorulan sorular ele alınıyor. Cohen, mavi ya da kahverengi gözlerimizi neye borçlu olduğumuzu, tek etkenli bir hastalığın baskın ya da çekinik olmasının biyolojik mekanizmasını, çekinik bir hastalığın aktarılma riskinin nasıl değerlendirildiği gibi soruları anlatıyor ve eğlenceli bir biçimde yanıtıyor.

Genetik devriminin ortaya attığı tartışmalı sorunların tümüne bir kalemde çözüm bulunamayacağını, insanın ilerlemesinin her evresinde olduğu gibi, basitleştirmekten, yeni ikilemlere tartışma olanağı vermeden kesin yanıtlar getirmekten kaçınmamız gerektiğini savunuyor yazar.

"Çeşitliliğin Genetiği" adlı bölümde genetik kalıtımımızın olağüstü değişkenliğinin keşfinin, yalnızca ırk kavramını değil, türe özgü temel özellikler dışındaki biyolojik "norm" kavramını da sonsuza kadar yitirdiği belirtiliyor. Doğada saf soy olmadığını, olsaydı hayatta kalamayacağını söylüyor Cohen. Laboratuvar

üreticiler, söz konusu ister hücreler, ister sirke sineği ya da beyaz fareler olsun, özgürlüğün bedelini hemen yaşamlarıyla ödüyorlar.

Zekanın tanımının sorgulandığını bölümde, zekâ, doğal ya da insanın yarattığı çevrenin kavranmasını hedefleyen bir yetenekler mozaikidir deniliyor ve tek bir zeka bulunmadığı, zekanın sayısız biçimlerinin olduğu da ekleniyor.

Yaşlanma üstüne olan bölümde, yaşlanmanın biyolojik olarak ve türe özgü bir biçimde programlanmış olduğuna dair güçlü bulgular bulunduğu belirtiliyor. Bu bölümde 96 yaşındaki bir kadının çok hoş bir mektubu da bulunuyor. Düşkünlüğü tanımayan yaşlılığın, bizi yaşlanmanın nevroitik kaygısından kurtararak, insanlık durumuna yeni bir boyut katacağını söyleyen Cohen, bu hedefe yirmi ilâ iki yüz yıllık bir sürede ulaşılacağını belirtiyor.

Cohen, hükümetlerin genetikle ilgili araştırma projelerine ayırdıkları paranın savunma ve uzay teknolojilerine ayırdıkları paraya göre çok az olmasının araştırmaları yavaşlattığını, oysa bir fizik ve bir genetik haritaya sahip olduktan sonra eğer bir de hasta ailelerden alınan DNA örneklerini biriktirmişlerse hastalık geninin kesin olarak tanımlanabileceğini belirtiyor.

"Umudun Genleri", insan genomu üzerine yapılan araştırmaları ve bu araştırmaların gelecekte alacağı biçimleri anlatan ve okuyucuyla yakın bir iletişim kurma isteğiyle yazılmış bir kitap.

Son İmparatora Öğütler

Prof. Dr. Ali Demirsoy
Meteksan Yayınları
Ankara, 1995
258 sayfa

Bugüne kadar doğal evrimleşme sürecini sürdüren insanoglu girttice hıızlanan bir şekilde kültürel ve bilimsel evrimini geliştirmektedir. Bu geçen süreç içinde ortaya çıkan her yenilik eskisi üzerine konmaktadır. Dolayısıyla insanlık tarihi, bilim ve kültürün oluşumunda önemli bir yer

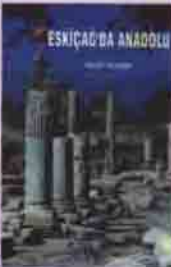
Son İmparatora Öğütler

tutar. Bilime konu olan her alının bilinmesi ve öğrenilmesinin gerekli olduğunu söyleyen Demirsoy, özellikle sanayi toplumuna henüz geçemeyen, yani doğanın mekanizmasını anlamayarak yaratıcı insanlar yetiştiremeyen toplumlarda, günümüzde ya da geçmişte, bilim adı altında ilmi değerlerin öğretilmesine ağırlık verildiğini ya da çıkarıcı öğütlenmelerin yer aldığını belirtiyor.

Son İmparatora Öğütler'de insan soyunun bilinen tarihinden bu yana, toplum ya da bireysel olarak çektiği acıların anlamsız nedenlerini ortaya koyan, çözüm yollarını önermeye çalışan yaklaşımlara yer verilmiş. Yazarın kendi sözleriyle bu kitapta "...tarihte ve bugün, güdümlenmiş mantıksal düşünce tarzlarından dolayı doğru çıkış yolunu ya da doyurucu açıklama yolunu bulamayarak, yaşadıkları acıların, olumsuzlukların, mutsuzlukların birçoğunun kaynağının zannettikleri gibi "şanssızlık, kader, alin yazısı ve taktiri ilahi olarak adlandırdıkları" insan soyunun yazgısı olmadığını, bu olumsuzlukların kaynağının bağnazlık, bilim yok-sunluğundan ve yeteneksizlerin yönetiminden kaynaklandığı anlatılmaya çalışılacak ve her bir olumsuz kaynağın bilimsel analizi, tarihten gelen bilgi birikimi de göz önüne alınarak, son 20 yıl içerisinde dev adımlarla

Eskiçağda Anadolu
Rıza Yılmaz
Marmar Yayıncılık
İzmir, 1995
195 sayfa

Eskiçağda Anadolu, Paleolitik Dönem'den Helenistik Dönem'e kadar Anadolu'nun öyküsünü içeriyor. Bilindiği gibi üzerinde yaşadığımız toprakların tarihi oldukça renkli bölgenlerden oluşuyor.

Dilimiz Üstüne Konuşmalar
M. Cevdet Anday
Yapı Kredi
Yayınları
İstanbul 1996
100 sayfa

Kitap dilimizin bilimine varmanın herkes için gerekli olduğunu belirten M. Cevdet Anday'ın 1975 yılında radyoda dil üzerine yaptığı konuşmaların 11 tanesini içeriyor.

Beydağ
Mestari Yapı
Simbol Yayıncılık
İzmir, 1995
328 sayfa

Kitapta, Ege Bölgesi'nin büyük bir kesimi, tüm sosyal yaşamı ile meslekler, kuruluşlar, gelenekler, görenekler, geçim kaynakları, folkloru ve tarihi ile aşama aşama veriliyor.

Eğitimimize Bakışlar
Kültür Koleji
Eğitim Vakfı
Yayınları
İstanbul, 1995
200 Sayfa

Eğitim-öğretim alanındaki sorunların çözümüne katkıda bulunmak amacıyla sunulan kitapta, kendi alanlarında uzman dokuz eğitimci-yazarın bu eser için hazırlanmış çalışmalarını yer alıyor.

ilerleyen doğa bilimlerinin, özellikle biyoloji bilimindeki gelişmelerin ışığı altında yapılmaya çalışılacaktır."

Demirsoy kitabında, insanlık tarihinin bugüne dek alışlagelmiş gelenek, görenek, eğitim yöntemlerinin, temel hak ve özgürlüklerin birçoğunun ve en önemlisi bugüne kadar doğal seçilmeyle yürütülmeye çalışılan biyolojik sürecin, bu aşamadan sonra anlamını kaybedeceğini, yeni kurulacak dünya düzeninde, artık bir zemin ya da başyürü düzemi olma özelliğini neden yitireceğini açıklıyor.

Geleceğin kökünün geçmişte yattığını belirlediği kitap, her biri kendi içinde kısımlara ayrılan on altı bölümden oluşuyor. Bu bölümler sırasıyla Bilginin Tanımı; Öncelikli Bilgi Nasıl Seçilmelidir?; Kimliklerin Geliştirilmesi; Çağdaş Kimliğin Öğeleri; Bilgiyi Kime ve Ne Kadar Vereceksiniz?; İnsan Yaşamında Erköli Yönlendirme Nasıl ve Ne Zaman Yapılmalıdır?; Bilgi Nasıl Verilmektedir? Gelecekte Nasıl Verilmelidir?; Bilgili ve Becerili İnsan Seçimi Nasıl ve Hangi Aşamalarda Olmalıdır?; Geçmişte ve Şimdi, Demokrasinin, Temel Hak ve Özgürlüklerin Evrimi ve Tartışılması; Demokrasinin Temel Hak ve Özgürlüklerin Yeniden Tanımı; Bilgi Göçü ve Nedenleri; "Aydın İnsan" Kime Denir?; Eflatun (M.Ö. 427-347)'ün Devleti; Türklerin Yönlendirilmesine Bir Bakış "Türk-İslam Sentezi"; Türk Milliyetçiliğinin Esası ve Gelişmesi "Türk Tarihi"; "Gelecekte Ne Olacak?" Son İmparatorluğun Egemenliği.

Nasıl Bir Üniversite Mezunu İstiyoruz?

TÜBA Bilimsel Toplantı Serisi: 5
Ankara, 1996
69 sayfa

Nitelikli insan gücü, günümüz sorunlarının çözümünde en önemli etken. Nitelikli insan gücü dendiğinde akla gelen çağdaş eğitim sisteminin en önemli boyutu ise üniversite sistemi. Bir bütün olarak görülmesi gereken eğitim sisteminde, ik ve ortaöğretim, üniversite düzeyinde belirleyici bir role sahip.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ayhan Ö. Çavdar, üniversitenin çağdaş işlevlerinin araştırma yapmak, bilim

üretmek ve üst düzeyde eğitim sağlamak olarak özetlenebileceğini belirtiyor. "Bilgiyi pasif olarak aktarmak yerine, bilginin üretimine, uygulamasına ve gelişen teknolojiye uyum sağlayabilecek insan gücünü hazırlamak üniversitemizin temel görevlerindendir. Bunun kadar önemli bir diğer nokta, bilgili, becerili ve teknolojik yeteneği gelişmiş insan gücü yetiştiren üniversitemizin, evrensel ve ulusal kültürlü ve insani değerleri özümseyen, uygar ve demokrat bireyleri yetiştirmek görevinin de bulunmasıdır." diyen Çavdar'a göre, üniversite eğitiminden beklenene; (ilke gereksinimini karşılayacak kaliteli insan gücünü yetiştirmek.

Kitapçıkta, konuyla ilgili konferans, panel ve ardından yapılan sorulu cevaplı tartışmalar yer alıyor. Konferansı sunan Prof. Dr. Hamit Fişek, lisans düzeyinde ne kadar uzmanlaşmış, mesleklere dönük bir eğitim ve ne kadar genel formasyon eğitimi verilmesinin gerektiği üzerinde duruyor. Tartışma bazı olarak bu konferansın ele aldığı panelde ise kişinin kendi başına bir iş yapmayı düşünmeyi öğrenmesi, bu güveni kazanması sorunu ortaya çıkıyor.

Türkiye Bilimler Akademisi'nin yayınladığı toplantı kitaplarının beşincisi olan Nasıl Bir Üniversite Mezunu İstiyoruz? adlı kitapçığı aşağıdaki adresten edinebilirsiniz:

TURITAK
Bilim ve Teknik Dergisi
Ahısca cı Dalgıç Sokakı
Zemir Bulvarı No: 221
Kavaklıdere/ANKARA

Beşinci Disiplin

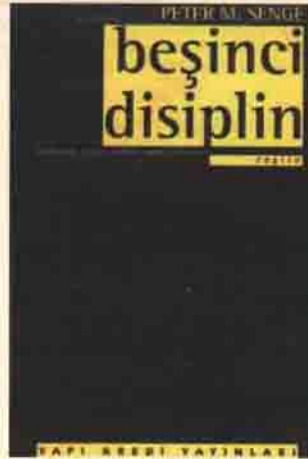
Peter M. Senge
Çeviri: Ayşegül İldeniz
Ahmet Doğukan
Yapı Kredi Yayınları
İstanbul, 1996
433 sayfa

"Çok erken bir çağdan başlayarak sorunları parçalara ayırmaya, dünyayı bölümlenmeye alıştınız. Görünüşte bu, karmaşık ödevler ve konularla daha kolay baş edilmesini sağlar, ama bunun için gizli, anormal bir bedel öderiz. Eylemlerimizin sonuçlarını artık göremez oluyoruz; çözümdeki daha büyük bir bütüne bağlantı duygunuzu kaybederiz." Senge bu kitapta sunulan araç ve düşüncelerin, dünyanın birbirinden ayrı, birbirleriyle ilişkisi bulunmayan güçlerden yaratıldığı yolundaki yanlışlamayı yıkmak için olduğunu söylüyor. Bu yanlışlama bırakıldığında, "öğrenen organizasyonlar" kurulabilir. Senge'ye göre öğrenen organizasyonlar kurmak için en belirgin neden, belki de böylesi öğrenen organizasyonların sahip olması gereken yeteneklerin daha yeni anlaşılıyor olması. "Uzun bir zaman, öğrenen organizasyonlar oluşturma çabaları karanlıkta el yordamı ile aranmak gibiydi, ta ki böyle organizasyonların becerileri, bilgi alanları ve gelişme yolları bilinene kadar. Öğrenen organizasyonların geleneksel otoriter organizasyonlardan ayrıran temel fark ise belli temel disiplinlere hakim olunabilmesi olacaktır. Öğrenen organizasyonların disiplinlerini

hayatı kulan budur." Bir fikir icat olmaktan çıkıp yenilik olmaya geçerken farklı "komponent teknolojileri"nin bir araya geldiğini söyleyen Senge, günümüzde, öğrenme organizasyonlarını yenileştirmek için beş yeni "komponent teknolojisi"nin bir araya gelmekte olduğunu düşünüyor. "Her biri gerçekten "öğrenebilen" organizasyonların kurulmasında hayatı bir boyutu sağlayacak bu organizasyonlar en yüksek özelemleri gerçekleştirme kapasitelerini sürekli olarak artırmayı başaracaktır." Her biri ayrı ayrı geliştiği halde diğerlerinin başarısı için önem taşıyan bu beş komponent, sistem düşüncesi, kişisel hakimiyet, zihni modeller, paylaşılan görme gücünün oluşturulması ile takım halinde öğrenme olarak belirlenmiş. Beş disiplinin bir arada gelişmesi oldukça önemli ve bir o kadar da zor bir iştir. Çünkü yeni araçları birbirleriyle bir bütün haline getirmek, onları ayrı ayrı uygulamaktan çok daha zordur. Yazar, bu sebeplerden dolayı sistem düşüncesini beşinci disiplin olarak adlandırıyor. Beşinci disiplin, "...disiplinleri birbirleriyle kaynaştıran, onları tutarlı bir teori ve pratik bütünü olarak birleştiren disiplindir. Onları birbirinden kopuk yutturmacalar olmaktan veya en son organizasyon değişim hevesi olmaktan kurtarır. Sistemli bir yönlendirmeye olmadan, disiplinlerin nasıl birbirleriyle ilişkiye girdiğini bakmak için motivasyon olmaz.

Sistem düşüncesi öbür disiplinlerin her birini güçlendirerek bize bütünün parçalarının toplamından daha fazlası olduğunu sürekli olarak hatırlattır."

Senge'nin eğer doğru izlenirse, herhangi bir organizasyonun öğrenme bozukluklarını giderecek bir düşün ve eylem sistemi sunduğu Beşinci Disiplin, her biri kendi içinde kısımlara ayrılan beş bölümden oluşuyor. Bu bölümler, Eylemlerimiz, Gerçekliğimizi Nasıl Yaratır...Ve Bu Gerçekliği Nasıl Değiştirebiliriz? Beşinci Disiplin: Öğrenen Organizasyonun Temel Taşı: Çekirdek Disiplinler: Öğrenen Organizasyonun Kurulması; Prototipleri; Koda olarak sıralanıyor.

Microsoft Windows 95 Programcı Kılavuzu
Microsoft Press
Çev. yöhnevi
Ceyhan Temirci
Arkadaş Yayınları
Ankara, 1996
678 sayfa

Kitapta Win 32 tabanlı, 16 bitlik Windows tabanlı ve MS-DOS tabanlı uygulamalarda Windows 95'in sağladığı özelliklerinin kullanımını anlatan makaleler bulunmaktadır.

Yaşam Evren ve Her Şey
Douglas Adams
Çev. İrem Kutluk
Sarmal Yayınevi
İstanbul, 1996
240 sayfa

Nefes kesen birkaç felaketin ardından, kendini dünyanın tarih öncesi döneminde ve herbat bir mağarada bulan Arthur Dent'in öyküsü.

Matematik ve Doğa
Ali Naşin
Düşün Yayınları
İstanbul, 1995
209 sayfa

Bu kitapta, yazarın 1994-95 ders yılında yazdığı ve çoğunluğu Bilim ve Ütopya Dergisi'nde yayımlanan, birbirinden bağımsız olarak okunabilecek popüler matematik yazıları yer alıyor.

Windows 95
Stephen L. Nelson
Çev. Ömer Çınar
Arkadaş Yayınları
Ankara, 1995
189 sayfa

Bu alan kılavuzu, yeni kullanıcıların Windows 95'e başlamaları için gerekli bilgileri onlara sağlarken; deneyimli kullanıcılara da Windows 95'in terim ve teknikleri hakkında özü bilgiler sunuyor.

